

SELVITYS ARVIOINTIKERTOMUKSESSA 2022 ESITETTYJEN HAVAINTOJEN HUOMIOINNISTA JA TOIMENPITEISTÄ

Tarkastuslautakunnan arvio vuoden 2021 arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen käsittelystä

Tarkastuslautakunta kiittää saadusta selvityksestä, mutta toivoo jatkossa kattavammin tietoa tehdyistä toimenpiteistä.

Lisäksi lautakunta huomauttaa, ettei kaikkien edellisten vuosien havaintojen pohjalta ole tehty konkreettisia toimia. Tarkastuslautakunta edellyttää, että tilinpäätöksessä ilmoitetaan myös koko maan verrokkiluku, mikäli tällainen tieto on saatavilla. Lisäksi vuoden 2022 henkilöstöraportissa ei ole tänäkään vuonna avattu, mitä tarkoitetaan työhyvinvointikeskusteluiden kohdehenkilöstöllä.

Tarkastuslautakunta lisäksi edellyttää edellisvuosien tapaan, että opiskelijapalautteiden antamiseen kannustamiseen kiinnitetään jatkossa erityistä huomioita, sillä opiskelijapalautteiden määrät ovat laskeneet vuonna 2022 entisestään.

Selvitys

Verrokkiluku tuodaan jatkossa tilinpäätöksessä esiin, kun sellainen on saatavilla.

Työhyvinvointikeskustelu käydään kaikkien toistaiseksi voimassa olevissa työ- ja virkasuhteissa ja vuoden määräaikaisissa työ- ja virkasuhteissa.

Opiskelijoiden palautteet ovat korkealla tasolla, ne käsitellään tiimitasolla säännöllisesti ja poikkeamiin puututaan. Opiskelijapalaute ja opiskelijahyvinvoinnin merkitys on aivan keskeinen Sataedun kannalta, sen tärkeys tunnustetaan laajalti.

Tarkastuslautakunnan arvio kuntayhtymän taloudesta

Tarkastuslautakunta toteaa, että kuntayhtymän taloudesta on edellisten vuosien tapaan pidetty hyvää huolta. Vuosi 2022 oli taloudellisesti edellisvuotta parempi: vaikka vuoden 2022 talousarvio laadittiin alijäämäisenä, ei alijäämiä syntynyt vaan kuntayhtymä teki positiivisen tuloksen. Tähän toki vaikuttivat ennakoitua suuremmat valtionavustukset. Toimintakulujen osalta kuntayhtymä pysyi kiitettävällä tavalla talousarvion viitekehyksessä ja tämä johti osaltaan taloudellisesti hyvään tulokseen.

Kokonaisuudessaan Sataedun taloudellinen tilanne onkin varsin hyvä. Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin nostaa esiin riskienhallinnan tärkeyden osana kuntayhtymän talousjohtamista. Kuntayhtymän on tärkeää varautua talouden suunnittelussa mahdollisiin haastavampiin vuosiin ja toimintaympäristön muutoksiin. Kuntayhtymän on järkevää pitää toimintakulunsa kohtuullisella tasolla, sillä kuntayhtymän tulorahoitus on riippuvainen hallitusohjelmien vaihtuvista linjauksista. Myös ikäluokkien pieneneminen tulee näkymään tulevaisuudessa toimintatuottojen määrän laskuna.

Selvitys

Tarkastuslautakunta nosti keskeiset tulevaisuuden muutokset esiin, ne ovat myös luottamushenkilöiden ja virkamiesjohdon käsityksen mukaan keskeiset trendit.

Sataedun määrällisillä mittareilla mitattuna maan keskitasoa

Määrällisten vuositavoitteiden toteutumisen näkökulmasta kuntayhtymän toiminta vaikuttaa olevan kohtuullisella tasolla. Vaikka huolestuttavan suuri osa määrällisistä tavoitteista ei toteutunut, eivät tavoitteiden alitukset olleet suuria. Toisaalta myöskään merkittäviä onnistumisia ei määrällisten tavoitteiden osalta tilikaudella nähty. Sataedun toiminta oli myös monella mittarilla tarkasteltuna lähellä koko maan keskitasoa tai sen alle.

Tarkastuslautakunta haluaakin nostaa esiin, että kuntayhtymän strategisessa suunnittelussa tulisi tarkasti pohtia, mitä toimenpiteitä voitaisiin tehdä, jotta kuntayhtymä pääsisi yhä useamman mittarin osalta tavoitteeseen ja saisi nostettua tasoansa koko maan keskitason yläpuolelle.

Selvitys

Tavoitteiden asetannassa pitää arvioida realistisesti mahdollisuudet ja tavoitteet pitää asettaa kunnianhimoisesti. Tulevissa talousarvioissa pyritään vähentämään numeeristen tavoitteiden määrää ja keskittymään parhaiten toimintaa kuvaaviin.

Tyytyväisyys hyvällä tasolla, mutta kyselyiden vastausprosentit matalat

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota opiskelija- ja työelämäkyselyiden mataliin vastausprosentteihin: vaikka tulokset ovat kyselyissä hyviä (yli 4), ovat vastausprosentit alhaiset (alle 50 %). Opiskelijapalautteen kerääminen vaikuttaa kuitenkin olevan koko maan tasolla haastavaa, mistä indikoi matalat keskimääräiset vastausprosentit koko maassa. Sataedun toteuma ei merkittävästi poikkea koko maan keskitasosta. Tarkastuslautakunta kuitenkin muistuttaa, että opiskelijapalautte on tärkeä mittari toiminnan laadun arvioinnissa, joten vastaamiseen kannustamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota myös jatkossa.

Tilinpäätöksen informatiivisuuteen kiinnitettävä huomiota

Määrällisten tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota tilinpäätöksen informatiivisuuteen. Tilinpäätökseen on tehty selviä parannuksia määrällisten tavoitteiden esittämisen osalta edellisvuodesta. Tarkastuslautakunta kuitenkin kaipaa yhä Sataedun tulosten rinnalle vertailutiedoksi koko maan vertailulukuja - siltä osin kuin tietoja on saatavilla. Tämä auttaisi tilinpäätöksen lukijaa arvioimaan, ovatko Sataedun tulokset hyvällä vai huonolla tasolla verrattuna muihin vastaaviin toimijoihin.

Lisäksi tarkastuslautakunta edellyttää, että tilinpäätöksessä on avattava kattavammin myös määrällisten tavoitteiden toteutumien taustoja. Nyt tilinpäätös ei anna riittävää kuvaa lukijalle siitä, mitkä asiat johtivat tavoitteiden alittumiseen.

Tiedolla johtamiseen ja kestäväan kehitykseen hyvä panostaa myös jatkossa

Laadullisten tavoitteiden osalta Sataedussa on tilikaudella tehty positiivisia toimenpiteitä, joita on hyvä jatkaa myös tulevaisuudessa. Tulevaisuudessa tiedolla johtamisen merkitys korostuu entisestään, minkä vuoksi Kompassi-työkalun kehittämistä tulee jatkaa ja panostaa Kompassin antaman tiedon hyödyntämiseen sekä arkityössä, että kehittämisen työkaluna.

Tarkastuslautakunta näki myös positiivisena kestäväan kehityksen edistämisen eteen tehdyt toimenpiteet. Kestäväan kehitykseen ja vastuullisuuteen panostaminen vastaa tulevaisuuden tarpeisiin ja tässä ollaan Sataedussa hyvällä mallilla VASKI-hankkeen myötä. Tarkastuslautakunta kuitenkin muistuttaa, että kestäväan kehitykseen ja vastuullisuuteen on tärkeää panostaa myös hankkeiden päättymisen jälkeen.

Selvitys

Rahoitukseen vaikuttavat opiskelijapalautteet ja työelämästä saatava palaute on hyvällä tasolla. Molemmat ovat toiminnan kannalta keskeisiä palautteita. Niiden seurantaan ja trendiin kiinnitetään huomiota tarkemmin jatkossa.

Sataedu on panostanut kestävään kehitykseen. Sataedu hakee kestäväen kehityksen OKKA-sertifikaattia, lisäksi henkilöstön osaamisen kehittämiseen on panostettu merkittävästi.

Tarkastuslautakunnan arvio tuloksellisuuden kehityksestä

Tuottavuuden ja taloudellisuuden näkökulmasta Sataedun vuosi oli positiivinen – kuntayhtymä teki positiivisen tuloksen, kuntayhtymän rahoitusasema on hyvä ja Sataedun oma-varaisuusaste ja suhteellinen velkautuneisuus on ollut tasaisen hyvällä tasolla jo vuosia. Tarkastuslautakunta haluaakin kiinnittää omassa arviossaan huomiota kuntayhtymän toiminnassa erityisesti työelämän laatuun, palveluiden laatuun sekä palveluiden vaikuttavuuteen.

Työelämän laatu: Henkilöstön hyvinvointi laskusuunnassa

Edellisen vuoden tapaan tarkastuslautakunta muistuttaa, ettei työhyvinvointikyselyiden hyviin tuloksiin tule tuudittautua, vaan on tärkeää panostaa henkilöstön hyvinvointiin myös jatkossa. Tämä on erityisen tärkeää siitä syystä, että viimeisimpien kyselyiden perusteella työhyvinvoinnin trendi näyttää Sataedussa kääntyneen laskusuuntaan, vaikkakin tulokset ovat yhä hyvällä tasolla. Lisäksi terveysperusteisten poissaolojen palkkakustannukset ovat nousseet voimakkaasti edellisvuodesta.

Tarkastuslautakunta nostaakin esiin huolen henkilöstön hyvinvoinnista: mitä konkreettisia toimenpiteitä tulisi tehdä, jotta työhyvinvointikyselyiden tulosten laskusuuntainen trendi saataisiin pysäytettyä?

Tarkastuslautakunta edellyttää, että yhtymänhallituksessa ja kuntayhtymän johdossa reagoidaan tulosten laskevaan trendiin. Työhyvinvointiin ja työyhteisön ilmapiiriin panostaminen on tarkastuslautakunnan mielestä tärkeää myös työnantajamielikuvan kannalta: hyvinvoiva henkilöstö on Sataedulle tärkeä kilpailuvaltti työmarkkinoilla.

Palveluiden vaikuttavuus: Opiskelijoilla haasteita työllistyä

Luvussa 4 esitettyjen määrällisten mittareiden perusteella Sataedu jää opiskelijoiden työllistymisessä ja jatko-opintoihin siirtymisessä koko maan keskitason alapuolelle. Tarkastuslautakunta edellyttää, että työllistymisprosenttiin kiinnitetään jatkossa erityistä huomiota ja selvitetään tarkemmin miksi opiskelijat eivät työllisty alueella. Tämä on tärkeää vaikuttavuuden näkökulmasta: työllistymisprosentti vastaa suoraan Sataedun ydinkysymykseen ”Miksi Sataedu on olemassa?”. Sataedun opiskelijoiden työllistyminen on tärkeää niin opiskelijoiden kuin koko alueen tulevaisuuden kannalta. Lisäksi työllistymisprosentilla on suora yhteys Sataedun saaman valtionrahoituksen määrään, jolla taas on puolestaan suora yhteys palveluiden laatuun käytettävien resurssien kautta.

Palveluiden laatu: Opiskelijat tyytyväisiä palveluiden laatuun

Palveluiden laadun osalta Sataedu on saanut hyvää palautetta niin opiskelijoilta kuin työelämän edustajilta. Tarkastuslautakunta kuitenkin haluaa nostaa esiin, että vaikka saadut palautteet ovat hyvällä tasolla (yli 4) ja yli asetettujen tavoitteiden, on Sataedun tulosten taso vain hiukan koko maan keskitasoa korkeammalla.

Hyvästä palvelun laadusta kuitenkin indikoi myös suoritettujen tutkintojen määrät ja opiskelijoiden eroamisaste. Vaikka tutkintojen määrät ovat laskeneet edellisestä vuodesta, on tutkintojen läpäisyaste 71,4 % Sataedussa yli maan keskitason (koko Suomi: 68,6 %). Näin ollen suoritettujen tutkintojen määrää voidaan pitää hyvänä. Lisäksi luvusta 4 ilmenee, että opiskelijoiden eroamisaste 8,3 % on maan keskitasoa matalampi (koko Suomi: 10,3 %). Tämä antaa hyvän kuvan Sataedun tutkintojen tasosta sekä opetuksen laadusta

Selvitys

Työllisyyden parantamiseen on panostettu ja panostetaan jatkossa, koulutustarjonnassa tehtiin muutos vuonna 2023, autoalan koulutusta vähennetään kolmanneksella vaiheittain seuraavina vuosina, autoalan työllisyys on ollut matala.

Sataedu muutti organisaatiotaan vastaamaan perustamalla elinvoimapalvelut vastuualueen työllisyyden parantamiseksi ja työelämäyhteistyön vahvistamiseksi. Lisäksi opetustarjonnan työelämävastaavuutta on selvitetty ja parannettu mm. tekoälyä hyödyntämällä.

Työllisyys tulee olemaan keskeinen teema myös vuoden 2024 talousarviossa.

Tarkastuslautakunnan yhteenveto

Taloudellisesti Sataedun tilikausi 2022 oli ennakoitua positiivisempi. Ennakoitua suurempien valtionavustusten turvin kuntayhtymä teki ylijäämäisen tuloksen, eikä tilikaudella ollut merkittäviä talousarvio ylityksiä. Sataedun investointisuunnitelma myös toteutui pääosin suunnitellun mukaisesti.

Henkilöstötyytyväisyyskyselyiden tulokset ovat olleet viimeisimpien kyselyiden perusteella laskusuunnassa, ja tähän on tärkeää kiinnittää huomiota. Hyvän tuloksen ja palveluiden laadun takaa vain motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota myös opiskelijoiden työllistymiseen. Sataedussa on panostettu viime vuosina työelämäyhteistyön kehittämiseen ja tähän on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota myös jatkossa. Olemassa olevia työelämäsuhteita on tärkeää ylläpitää ja kehittää myös uusia yhteistyön muotoja.

Muuttuva toimintaympäristö ja yleinen taloudellinen tilanne tulee tarkastuslautakunnan arvion mukaan haastamaan myös Sataedua tulevaisuudessa. Tulevaisuudessa onkin yhä tärkeämpää panostaa ennakointiin ja toimintaympäristön analysointiin strategisten tavoitteiden asettamisessa.

Selvitys

Talouden tilanne jatkunee vakaana tulojen osalta tulevina vuosina, pysyvien kulujen osalta pitää jatkaa samalla tiukalla linjalla. Työllistymiseen panostamisen toimenpiteet on kuvattu edellä tekstissä. Henkilöstölle suunnattujen panostusten määrä on kasvanut mm. työterveyshuollon lisätyillä palveluille. Vuonna 2024 tullaan kartoittamaan työhyvinvointijohtamisen tilanne.